

ayaktadır. Kara ve demir yollarının kavşağı durumundaki şehirde şeker ve pamuk sanayii tesisleri vardır. Hindistan'daki ilim ve kültür birikimine yaptığı katkıdan dolayı önemli olan Râmpür aynı zamanda modern çağlarda yetiştirdiği Mevlânâ Muhammed Ali Cevher, Şevket Ali, Ebû'l-Ke-lâm Âzâd ve Hekim Ecmel Han gibi simalarla tanınır. Şehirde 2006 yılında Mevlânâ Muhammed Ali Cevher'in adı verilen özel bir üniversite kurulmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed Ali Han Şevk, *Tezkire-yi Kâmilân-ı Râmpür*, Patna 1986; B. Schmitz – Ziyâud-Din A. Desai, *Mughal and Persian Paintings and Illustrated Manuscripts in the Raza Library, Rampur*, New Delhi 2006; L. Brennan, "A Case of Attempted Segmental Modernization: Rampur State, 1930-1939", *Comparative Studies in Society and History*, XXIII/3, Cambridge 1981, s. 350-381; M. Hüseyin Han Şifâ, "Mektebetü Rızâ bi-Râmpür: Neş'e-tühâ ve tetavvürâtühâ" (trc. Ebû'l-Mükerrrem Abdülcelîl es-Selefi), *Şekâfetü'l-Hind*, XXXVIII/3-4, New Delhi 1987, s. 61-89; C. Collin Davies, "Râmpur", *İA*, IX, 624-626; a.mlf., "Râmpur", *EP* (İng.), VIII, 426; <http://razalibrary.gov.in>.

AZMİ ÖZCAN

RAMSTEDT, Gustav John (1873-1950)

Altayistiğin
kurucusu olarak kabul edilen
Finlandiyalı Türkolog.

Tammissari'de doğdu. Helsinki Üniversitesi'nde Grekçe, Latince, İbrânîce ve Sanskritçe okurken Sanskritçe profesörü Otto Donner'in tavsiyesiyle dikkatini Orta Asya'ya çevirdi ve mezun olduğunda (1895) üniversitede kalarak Altay dilleri sahasında çalışmaya başladı. 1898-1912 yılları arasında Helsinki Üniversitesi ve Fin-Ogur Derneği'nin desteğiyle Asya'nın Türk ve Moğol bölgelerine yedi ilmi gezi yaparak çeşitli boylar arasında yaşadı; bir yandan onların lehçelerini öğrenirken bir yandan da dil ve folklor malzemesi topladı. Aynı üniversitede 1906'da doçent ve 1917'de profesör oldu. Altay dilleri profesörlüğüne getirildiğinde bu alanda unvan alan ilk kişi olarak modern anlamda Altayistiğin kurucusu sayıldı. Altayist Nicholas N. Poppe, Ramstedt'in açtığı yoldan yürümekle birlikte bu alanda tek başına bir ekol oluşturmuştur. 1919'da Finlandiya hükümeti tarafından Tokyo Büyükelçiliği'nde maslahatgüzâr olarak görevlendirildi ve 1930'a kadar bu görevde kaldı. O yıllarda Japonca ve Korece öğrenip bu diller üzerinde çalıştı. Ülkesine döndükten sonra kendini tamamen üniversitedeki öğrencilerine ve bi-

limsel çalışmalara adadı. Yetiştirdiği öğrencilerin önde gelenleri arasında Martti Räsänen, Pentti Aalto, Eino Karajha ve Paul Jyrkänkallio sayılabilir. 1943'te emekli oldu. Doğumunun 75. yıl dönümünde *Studia Orientalia*'nın XIV. cildi (1950) ona armağan kitabı olarak yayımlandı. 25 Kasım 1950'de Helsinki'de öldü. Altay dilleri arasında önemli ses denkliklerinin olduğunu ilk defa Ramstedt ortaya koymuş, Türkçe ile Moğolca arasında bu denkliğin bulunduğunu da o göstermiştir. Ramstedt'e göre Ana Altay dilinin en az dört kolu vardı: Ana Korece, Ana Türkçe, Ana Moğolca ve Ana Mançu-Tunguzca. Bunlardan Ana Korece ve Ana Türkçe asıl dil alanının kuzey kısmında konuşuluyordu.

Eserleri. Kitaplar. 1. *Bergtscheremische Sprachstudien* (Helsinki 1902). **2.** *Über die Konjugation des Khalkha-Mongolischen* (Helsinki 1903). **3.** *Mogolica, Beiträge zur Kenntnis der Moghol-Sprache in Afghanistan* (JSFOu., XXIII/4 [1905]). Afganistan Moğolları üzerine bilinen ilk bilimsel çalışmadır. **4.** *A Comparision of the Altaic Languages with Japanese* (Transaction of the Asiatic Society of Japan, Second Series I, 1924). Bu eserde Japonca'yı Altay dilleriyle karşılaştırmaktadır. **5.** *Kalmückisches Wörterbuch* (Helsinki 1935). Moğol diyalektolojisine dair olup en önemli ve hacimli çalışmalarındandır. Eser, yalnız sözlük olarak değil verdiği etimolojik açıklama ve karşılaştırmalarla da Altay dilleri için değerli bir kaynaktır (MSFOu., LXXXII [1939]). **6.** *A Korean Grammar* (Helsinki 1939). **7.** *Studies in Korean Etymology* (MSFOu., XCV [1949]). Bu eserler de bilim çevrelerinde takdirle karşılanmış ve Korece hakkında yapılan çalışmalara uzun yıllar kaynaklık etmiştir. **8.** *Einführung in die altaische Sprachwissenschaft*. Ramstedt'in Altay dilleri üzerine yaptığı son çalışması olup öğrencisi Pentti Aalto tarafından yayımlanmıştır (I-III, Helsinki 1952-1966). 1904'te Dağıstan'dan topladığı Kumuk ve Nogay lehçelerine ait malzemeleri ölümünden kırk yıl sonra Emine Gürsoy Naskali ve Harry Halén değerlendirerek neşretmiştir: *Cumucica-Nogaica. G. J. Ramstedt's Kumyk Materials Edited and Tranlated by Emine Gürsoy Naskali; G. J. Ramstedt nogaicische Materialien bearbeitet und übersetzt von Harry Halén* (MSFOu., CCVIII [1991]) (Ramstedt'in eserleri hakkında geniş bilgi için bk. Eren, *Türklük Bilimi Sözlüğü I*, s. 270-275). **Makaleler:** "Die Verneinung in den altaischen Sprachen. Eine semasiologische Studie" (MSFOu., LII [1924], s. 196-215); "Remarks on the Korean Language" (MSFOu., LVIII [1928], s. 144-153); "Die Palatalisation in den altaischen Sprachen" (*Annales Academiae Scientiarum Fennicae*, XXVII [1932], s. 239-251).

BİBLİYOGRAFYA :

H. Halén, *Biliktü Bakshi, The Knowledgeable Teacher: G. J. Ramstedt's Career as a Scholar*, Helsinki 1998; Hasan Eren, *Türklük Bilimi Sözlüğü I: Yabancı Türkologlar*, Ankara 1998, s. 269-276; a.mlf., "G. J. Ramstedt", *DTCFD*, IX (1951), s. 175-179; A. Rudnev, "Gustav John Ramstedt", *Neuphilologische Mitteilungen*, LII, Helsingfors 1951, s. 83-87; N. Poppe, "Gustav John Ramstedt, 22 October 1873-25 November 1950", *HJAS*, XIV (1951), s. 315-322; Y. H. Toivonen, "Gustav John Ramstedt", *JSFOu.*, LV (1951), s. 3-21; D. Sinor, "G. J. Ramstedt (1873-1950)", *T'oung Pao*, XLI, Leiden 1952, s. 233-236; P. Aalto, "G. J. Ramstedt and Altaic Linguistics", *CAJ*, XIX/3 (1975), s. 161-193 (aynı makale için bk. SO, sy. 59 [1987], s. 227-259).

FUNDA TOPRAK

RÂMÜZÜ'İ-EHÂDİS (راموز الأحاديث)

Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî'nin
(ö. 1893)
derlediği hadisleri ihtiva eden eseri.

Hadisi bir eğitim aracı olarak esas alan Gümüşhânevî, tasavvufun toplum üzerindeki gücünü kullanıp son dönemin en çok okunan hadis kitaplarından birini ortaya koymuştur. Eserin ihtiva ettiği 7103 hadisin 6402'si kavli ve fiilî merfû rivayetlere, 701'i Resûlullah'ın hilye ve şemâiline dairdir. Gümüşhânevî bu eserini dostlarının isteği üzerine yazdığını belirtmekle birlikte onun bu kararında hocası Trablusşam müftüsü Ahmed el-Ervâdî'nin Ayasofya Camii'ndeki hadis derslerinde tasavvufî terbiye vermesi de etkili olmuştur. Kitapta günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde muhtasar, veciz ifadeli hadisleri seçen Gümüşhânevî bunların dinin temel esaslarını ihtiva etmesine, te'vile ihtiyaç duyul-

Gustav John
Ramstedt

Râmûzü'l-eḥâdîs, Gümüşhânevî'nin şeyhliğini yürüttüğü Nakşibendîliğin Hâlîdiyye kolu müntesipleri ve halifeleri saye-

Râmûzü'l-ehâdis'in bilindiği kadariyla hepsi İstanbul'da olmak üzere çeşitli isimlerle birçok baskısı yapılmıştır (1275 [değişik adlarla birkaç baskı], 1312, 1316, 1320, 1326, 1330). *Eser Râmûzü'l-ehâdis (7101 Hadis) ve Tercümesi* (trc. Naim Erdoğan, İstanbul 1976, 1980, 1983) ve *Râmûz el-Ehâdis (Hadisler Deryası; trc. Abdülaziz Bekkine, nşr. Lütfi Doğan – M. Cevat Akşit, I-II, İstanbul 1982) adıyla Türkçe'ye çevrilmiştir. Hikmet Zeyveli ikinci çeviriyi tercüme hataları yapıldığı ve anlaşılmasız ifadeler kullanıldığı gerekçesiyle eleştirmiştir (bk. bibl.). Râmûzü'l-ehâdis üzerinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Önce Gümüşhânevî eserini *Levâmi'u'l-'uḡûl* adıyla şerhetmiş (I-V, İstanbul 1292-1294), bu şerhte büyük ölçüde Muhammed Abdürraûf el-Münâvî'nin *Feyzü'l-ḡadîr*'inden faydalanmıştır (Aydınlı, s. 69, 70). Cengiz Tüccar, *Râmûzü'l-ehâdis'in Kaynakları* adıyla bir lisans tezi hazırlamıştır (1989, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi). Lütfi Doğan ve M. Cevat Akşit, eserden çeşitli konulara dair seçtikleri hadisleri *Râmûzü'l-ehâdis'ten Dersler* ana başlığı altında yayımlamışlardır (*Kıyâmet Alâmetleri*, İstanbul 1983; *İslâm'da Aile Hayatı*, İstanbul 1984).*

A black and white portrait of a middle-aged man with receding hair, wearing a suit and a striped tie. He is holding a pipe in his mouth and looking directly at the camera with a serious expression. The background is a plain, light color.

455